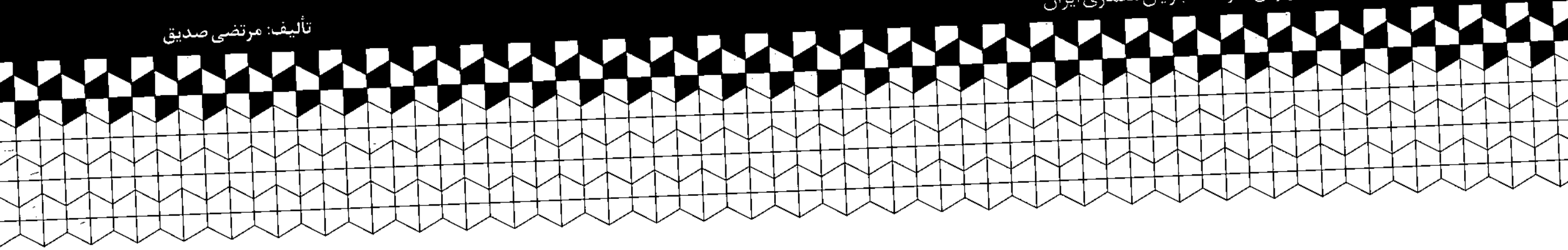

از ایده تا معماری

مجموعه‌ای از برترین آثار دانشجویان معماری ایران

تألیف: مرتضی صدیق

از ایده تا معماری

مجموعه‌ای از برترین آثار دانشجویان معماری ایران

جلد اول

□ تألیف: مرتضی صدیقی

(مدرس دانشگاه علم و صنعت)

□ صفحه آرای، طرح جلد، عکاسی و ناظر بر امور چاپ:

نشر طراحان هنر

□ امور چاپ: نقش چینان

□ لیتوگرافی: شکبیا

□ صحافی: فرهنگ

□ شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

□ نوبت چاپ دوم: زمستان ۸۸

□ بها: ۲۵۰۰۰ ریال

□ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۷۱۹-۸-۲

□ کلیه حقوق این کتاب محفوظ است.

From Concept to Architecture

The Best Projects of Iranian Architecture Students
Volume1

□ Author: Morteza Seddigh
(Master of Iran University Science and Technology)

□ Layout, Cover, Photography &
and Supervising The Printing Process:
Tarahan-e-Honar Publication

□ Printing: Naghshe Jahan

□ Lithography: Shakiba

□ Binding: Farhang

□ Second Edition Printed: winter 2010

□ Price: 250000 Rials

□ Circulation: 2000 Copies

□ ISBN: 978-600-90719-8-2

□ All Rights Reserved

نشر طراحان هنر Tarahan-e-Honar Publication

اصفهان، چهارباغ عباسی، مجتمع افتخار، طبقه‌ی سوم،

پلاک ۵۰۷، تلفن و نمابر: ۲۲۱۳۲۹۴ (۰۳۱۱)

507, 3th Floor, Ettiekhhar Complex, Chahar Bagh Ave,
Estafahan, Iran, Tarahan-e-Honar Publication,

Tel & Fax: +98 311 2213294

arch_ala@yahoo.com • www.archala.com

سرشناسه: صدیق، مرتضی

عنوان و نام پدیدآور: از ایده تا معماری: مجموعه‌ای از برترین آثار دانشجویان

معماری ایران / تألیف مرتضی صدیق،

مشخصات نشر: اصفهان: طراحان هنر، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص.، مصور (رنگی).

فروست: ادبیات معماری و شهرسازی: ۲۳

شابک: ۲۵۰۰۰ ریال: ۸-۲-۹۰۷۱۹-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: معماری - طرح و نقشه

موضوع: معماری - ایران - طرح و نقشه

موضوع: معماران - ایران

رده بندی کنگره: اب-۲۷۵/ص ۴۸۱۴

رده بندی دیویی: ۷۲۱

شماره‌ی کتابشناسی ملی: ۵۷۱۴۳۸۱

پیش‌گفتار

تقدیم به همسر م که همواره و بی دریغ همراهی می‌کند.

ایده‌پردازی و درک و بیان مفاهیم بنیادین، از بزرگترین دغدغه‌های دانش‌پژوهان و هنرجویان رشته‌های فنی هنری مانند معماری، معماری منظر، شهرسازی و ... است و آن‌ها سالیان سال با این مسأله روبرو بوده‌اند که به چه بیان‌دیشند، چگونه بیان‌دیشند و نیز چگونه اندیشه‌ی خود را در طراحی‌های خود پی‌ریزی کنند و تداوم ایده‌های خود را در روند شکل‌گیری اثر پی‌گیری کنند.

این اثر بازتابی از این کنکاش و تلاش هنرجویان رشته‌های معماری، معماری منظر و شهرسازی برای ایده‌پردازی و خلق طرحی بر اساس مفهومی عینی یا ذهنی است و نیز تلاشی است برای دست‌یابی به خود و بنیادهای فکر خود.

باید اذعان داشت اگر شمانمی‌توانید ایده‌هایتان را طوری برای دوستان و کودکان توضیح دهید که آنها ایده‌های شما را بفهمند یعنی شما هنوز اشراف درستی نسبت به موضوع خود ندارید. بعضی از معماران، مدرسان آتلیه‌ها و دانشجویان از زبانی پیچیده که معمولاً بی‌معنی و نامفهوم است، استفاده می‌کنند تا با این کار صاحب شهرت و احترام شوند. البته ممکن است بعضی از آنها با این روش موفق شوند، اما شما از آن‌ها تقلید نکنید. معماران حرفه‌ای که موضوعشان را به خوبی می‌شناسند، می‌توانند دانسته‌ها و اطلاعاتشان را با زبان روزمره و عادی به دیگران منتقل کنند.

در ادامه تذکر چند نکته را لازم می‌دانم:

۱) تمام طرح‌های این مجموعه حاصل تلاش هنرجویان دانشکده‌های معماری و شهرسازی ایران است که در مدتی کوتاه سعی بر آن داشته‌اند تا بیان‌دیشند و اندیشه خود را هدایت کنند تا به اثری با مفهوم و ایده‌ای خاص برسند.

۲) آثار این مجموعه از بین سی هزار اثر انتخاب شده‌اند که دلائل انتخاب آنها کیفیت ایده‌پردازی، نحوه‌ی نگاه به موضوع، تنوع بینش طراحی، توانایی تبدیل ایده به طرح و نیز امکان بهره‌گیری از آن‌ها به عنوان نمونه‌های کمک آموزشی و یا احراز امتیاز بالا توسط هیئت‌های داوری سنجش آموزش کشور و نیز اساتید مجرب دانشگاه‌های ایران بوده است.

۳) نکات ارائه شده در ذیل آثار این مجموعه الزاماً مربوط به همان اثر خاص نیستند. بلکه در نقد و بررسی تمام آثار خلق شده معماری و شهرسازی باید در نظر گرفته شوند و تنها به علت جلوگیری از ایجاد خستگی از مطالعه مجموعه، مطالب گسترده در بین آثار مختلف گنجانده شده است. لذا مطالعه‌ی نقد کل آثار به دانشجویان توصیه می‌شود تا از روند کلی این مجموعه کمال استفاده را داشته باشند.

۴) ارائه‌ی این مجموعه برای آشنایی دانش‌پژوهان با روند طراحی معماری و نحوه‌ی نقد آثار معماری و شهرسازی است. لذا از دانشجویان تقاضا می‌شود از کپی آثار این مجموعه و ارائه‌ی آن‌ها به نام خودشان جداً حذر کنند و تنها با توجه به آموزش‌ها و نکات ارائه شده در این مجموعه مسیر طراحی خود را نقد و بررسی کنند.

۵) هدف از ارائه‌ی این اثر آموزش تفصیلی هیچ یک از سرفصل‌های معماری، شهرسازی و منظر نیست. بلکه تنها ارائه دهنده‌ی چهار چوب‌های کلان و نیاید‌های ایده‌پردازی و طراحی می‌باشد.

در پایان از تمام دانشجویان تلاشگرم که آثار خود را در اختیار من قرار داده‌اند تاراه‌گشای آموزش معماری کشور باشد صمیمانه تشکر می‌کنم و سپاسگزارم از نقدهای مؤثر و زیرکانه و استادانه بسیاری از اساتید معماری ایران که خواسته یا ناخواسته در شکل‌گیری این روند و پدید آمدن این اثر نقش به‌سزایی داشته‌اند.

درآمد

فرایند طراحی معماری شامل تعداد زیادی تصمیم‌ها و مراحل تکامل آنهاست که در نهایت مفهومی خیالی متولد می‌شود که ممکن است در آینده تحقق پذیرد. این مفهوم خیالی با احتساب مسائلی خاص، مانند الزامات فرم، عملکرد، فن آوری، اقلیم، بوم‌شناسی و... گام به گام به طرح نهایی نزدیک می‌شود. معماری از هیچ‌بو‌وجود نمی‌آید. ذهنیت یک طراح و تفکرات و اندیشه‌های وی مهمترین عامل در پیدایش یک اثر معماری محسوب می‌شود. آنچه که ذهنیت یک معمار را می‌سازد، ایده‌هایی است که او از موضوعات مختلف مرتبط با طرح در ذهن خود در اثر تمرین پرورانده است. در نهایت این ایده‌ها هستند که طی روندی معین به فرم‌ها و فضا‌های معماری تبدیل می‌شوند که ما روزانه با آنها سروکار داریم. معمار واقعی کار تکراری انجام نمی‌دهد، بلکه او چیزی نو خلق می‌کند و در این راه از قدرت تخیل خود کمک می‌گیرد. معماری امروز بیشتر از گذشته به جوهر معماری، فضا، فرم، نور و رنگ توجه دارد و با توجه به نیازهای جدید، معماران مرتباً ایده‌های جدیدی را برای ارزش بخشیدن به طبیعت و محیط مصنوع تولید می‌کنند. آفرینش و خلاقیت نیز از صورت نگرشی صرفاً محصول‌گرا خارج شده و به فرایند شکل‌گیری توجه دارد. در حقیقت آنچه که در معماری امروز مهم است، نه فقط خود طراحی بلکه فرایند انجام آن است. در واقع فرایند طراحی، مجموعه‌ی مراحل‌ی است که یک معمار به صورت خودآگاه یا ناخودآگاه برای رسیدن به ایده خود طی می‌کند. با پذیرفتن این مطلب، ایده پردازی به عنوان مرحله‌ای از مراحل فرایند طراحی آشکار خواهد بود. ایده حاصل دانش، تفکر، آگاهی‌ها و دانسته‌های موجود در ذهن طراح و در ارتباط مستقیم با جهان پیرامون او است. اطلاعاتی که از جهان بیرون توسط حواس کسب می‌شوند و به ذهن می‌رسند، نقش مهمی در پیدایش کانسپت ایفا می‌کنند. همانقدر که در معماری، داشتن ایده مهم است، گذر از مرحله‌ی ایده به فرم و بعد به معماری نیز اهمیت دارد. ایده‌ها، مصالح طراحی هستند و فرم‌ها تبلور فرایند تولید. اما اگر چه داشتن ایده‌های مناسب و بدیع معمارانه، ضروری است، به کارگیری صحیح و خلاقانه‌ی ایده‌ها اساسی‌ترین بخش در طراحی است.

طراحی معماری نیز در این شرایط از ایده‌هایی خاص و منحصر آغاز می‌شود و سپس به طرح فضای عینی زندگی، می‌انجامد. تبدیل ایده به فرم، دانش و مهارت طراح را می‌طلبد. منظور از دانش، اطلاعات طراح از تکنیک‌های خلاقیت، تکنیک‌های ترکیب، مبانی نظری معماری و مقوله‌هایی از این قبیل است که می‌توان از طریق مطالعه، آموزش، تجزیه و تحلیل آثار نمونه، تمرین و مقایسه آنها را آموخت. مسأله‌ی مهارت، پیچیده‌تر است و به تربیت ذوق و سلیقه و کسب تدریجی توانایی در بکارگیری فرم‌ها مربوط می‌شود. معماری همواره با مسائل مختلفی سروکار دارد و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری پروژه بی‌شمارند. در این میان کار اصلی معمار یافتن جوهر منحصر بفرد و مسأله‌ی اصلی هر پروژه و پاسخگویی به آن با یک ایده‌ای قوی است. از این طریق است که ایده تولید می‌شود. در ضمن در مرحله‌ی طراحی جزئیات پروژه نیز می‌توان از ایده‌های متناسب با کلیت و اجزای طرح استفاده کرد. با اینکه داشتن ایده‌های قوی در معماری حائز اهمیت است، اما تنها داشتن ایده‌های خوب و خلاقانه برای رسیدن به یک معماری مطلوب کافی نیست. یک ایده‌ی معمارانه‌ی خوب علاوه بر نوآورانه بودن باید از قابلیت‌های دیگری برخوردار باشد تا در نهایت یک معماری مطلوب و ماندگار از این ایده حاصل شود. از آنجا که معماری هنری کاربردی است، باید این توانایی را داشته باشیم که از کانسپت که از شناخته‌های مابیه صورت خالص استخراج شده است، به یک محصول و یا فرایندی برای تولید محصول معماری برسیم. علی‌رغم اهمیت فوق‌العاده زیاد ایده‌های معمارانه، توجه صرف به ایده پردازی در طراحی معماری و غفلت از سایر جنبه‌های معماری همچون تطبیق فرم با کانسپت

اولیه می‌تواند آثاری با ایده‌های قوی را به تدریج به ورطه‌ی فراموشی بسپارد، زیرا در طول زمان معانی اولیه فراموش می‌شوند و آنچه می‌ماند فرم است. ایده پس از شکل‌گیری در ذهن طراح باید با طی مسیر لازم به فرم و معماری تبدیل شود. به بیان بهتر معماری نوعی آفرینش محسوب می‌شود که به هیچ عنوان تقلید را نمی‌پذیرد. بواسطه‌ی آفرینش است که اثری بدیع و جدید در حوزه‌ی هنر و معماری زاده می‌شود و موجبات ارتقای وضع موجود را فراهم می‌آورد.

از این رو در تجزیه و تحلیل ایده پردازی‌های کار شده توسط دانشجویان در این کتاب می‌توان به اهداف متفاوتی در این مسیر پی برد. همچنین می‌توان فرم‌ها و عناصر معماری که توسط دانشجویان برای دستیابی به اهدافشان ارائه شده‌اند را با یکدیگر مقایسه کرد. در این راستا با توجه به قرار گیری تعداد کثیری طرح در زمینه‌ی معماری، معماری منظر و طراحی شهری امکان مقایسه‌ی تطبیقی آثار با توجه به نقدهای نوشته شده در زیر هر اثر، نقاط قوت و ضعف آنها را آشکار ساخته است که ساختار جامعی را فراهم آورده که می‌تواند تحلیلی آماری را نیز ارائه دهد. بگونه‌ای که با در نظر گرفتن این مجموعه به عنوان مبنا با کتاب‌هایی از این قبیل که در آینده منتشر می‌شود می‌توان پیشرفت دانشجویان در زمینه‌ی طراحی را به وضوح مشاهده کرد. این حرکت نقطه‌ی عطف این مجموعه است که با توجه به نکات یاد شده قدرت تحلیل مطالعه کنندگان را برای درک بهتر فرایند از ایده تا معماری هموار می‌سازد.

امیر اعلا عدیلی

فهرست

فصل اول

● معماری

طرح‌ها و ایده‌های مرتضی صدیق.....	۱۰
پلان، نما و برش.....	۸۲
کوشک.....	۱۰۱
ویلا.....	۱۱۸
کلبه‌ی جنگلبانی.....	۱۲۳
خانه‌ی معمار.....	۱۲۹
آپارتمان و هتل.....	۱۴۲
خانه‌ی دانشجوی.....	۱۴۵
خوابگاه.....	۱۴۷
خانه‌ی سالمندان.....	۱۵۰
خانه و پژوهشکده‌ی اقلیمی.....	۱۶۰
اقامتگاه.....	۱۸۳
پژوهشکده.....	۱۹۵
انستیتوی پرورش گل و گیاه.....	۱۹۸
مهد کودک.....	۲۰۳
مدرسه.....	۲۰۷
کانون پرورش فکری کودکان.....	۲۱۲
مجموعه‌های فرهنگی تفریحی.....	۲۱۹
خانه‌ی پرستار.....	۲۳۷
مسجد.....	۲۳۹
کتابخانه.....	۲۴۲
شهر کتاب.....	۲۵۹
موزه.....	۲۶۴
مقبره و المان یادمان.....	۲۷۴
نمایشگاه موقت.....	۲۷۸
نمایشگاه و فروشگاه.....	۲۸۳

مجموعه‌های ورزشی.....	۲۸۹
رستوران.....	۲۹۳
قهوه‌خانه.....	۳۰۲
نانوایی.....	۳۰۷
تعاونی مصرف.....	۳۱۴
ایستگاه آتش‌نشانی.....	۳۱۷
اداره‌ی پست.....	۳۲۱
مرکز کپی و تکثیر.....	۳۳۲
کیوسک اطلاع‌رسانی.....	۳۳۴
خدمات خودرو.....	۳۳۶
ایستگاه مترو.....	۳۴۰
سرویس بهداشتی.....	۳۴۲
آب گرم تفریحی.....	۳۴۷
سردر.....	۳۴۹
سفارتخانه.....	۳۵۱

فصل دوم

● معماری منظر

فضاهای تفریحی و پارک.....	۳۵۴
فضاهای تفریحی در کار بناهای معماری.....	۳۶۰
پارک‌های حاشیه‌ی اتوبان.....	۳۶۶

فصل سوم

● طراحی شهری

هندسه‌ی راه‌ها و مسیرها.....	۳۷۲
طراحی پیاده‌رو بین میدان و لیعصر تا چهارراه ولیعصر.....	۳۷۵
طراحی میدان تجریش تا میدان قدس.....	۳۷۸
طراحی میدان تجریش و امام‌زاده صالح.....	۳۸۵
مقایسه‌ی چند پروژه‌ی طراحی شهری.....	۳۸۸